

«دن براون»

نماد گمشده آثارش

مترجم: ایلیناز سهیلی

در اواسط دهه نود، قبل از این که «دن براون» رمان «فرشته گان و شیاطین» را به بازار عرضه کند، ضمیمه هفته نامه «واشنگتن دی سی» ستون پر طرفداری را منتشر کرد. محتوای این ستون، اختصاص به مطالب و داستان‌هایی داشت که شهروندان واشنگتن درباره شگفتی‌ها و بناهای مرموز شهرشان برای نشریه می‌فرستادند. این ستون به نام «اسرار ساده واشنگتن» مشهور بود. اما این اسرار که همواره دستمایه براون برای خلق آثاری شگرف بود که به هیچ عنوان ساده و پیش پا افتاده به نظر نمی‌رسید.

دن براون، متولد ۲۲ ژوئیه ۱۹۶۴ میلادی در شهر «اکستر» نیوهامپشایر آمریکاست. وی دوران دبیرستان خود را در مدرسه‌ی عالی «اکستر» گذراند. او در مصاحبه‌های خود به نقش آموزگاران خود در پیشرفت‌اش در امر نویسنده‌گی اشاره کرده است. براون حتی شخصیت اصلی داستان‌های فرشته‌گان و شیاطین، راز داوینچی و نشان گم شده، یعنی پرفسور «رابرت لنگدان» را فارغ‌التحصیل مدرسه‌ی اکستر معرفی می‌کند. اما بی‌راه نیست، اگر بگوییم، براون شهرت جهانی‌اش را مدیون کتاب «رمز داوینچی» است. رمز داوینچی از زمان انتشار در سال ۲۰۰۳ تا پایان آگوست ۲۰۰۶، به ۴۲ زبان ترجمه شده و ۷۰ میلیون نسخه فروش کرده بود. موفقیت رمز داوینچی بر فروش اثر قبلی براون یعنی فرشته‌گان و شیاطین و همچنین آخرین قسمت از این سه گانه، یعنی «نماد گمشده» تأثیری بسزا و غیر قابل انکار دارد.

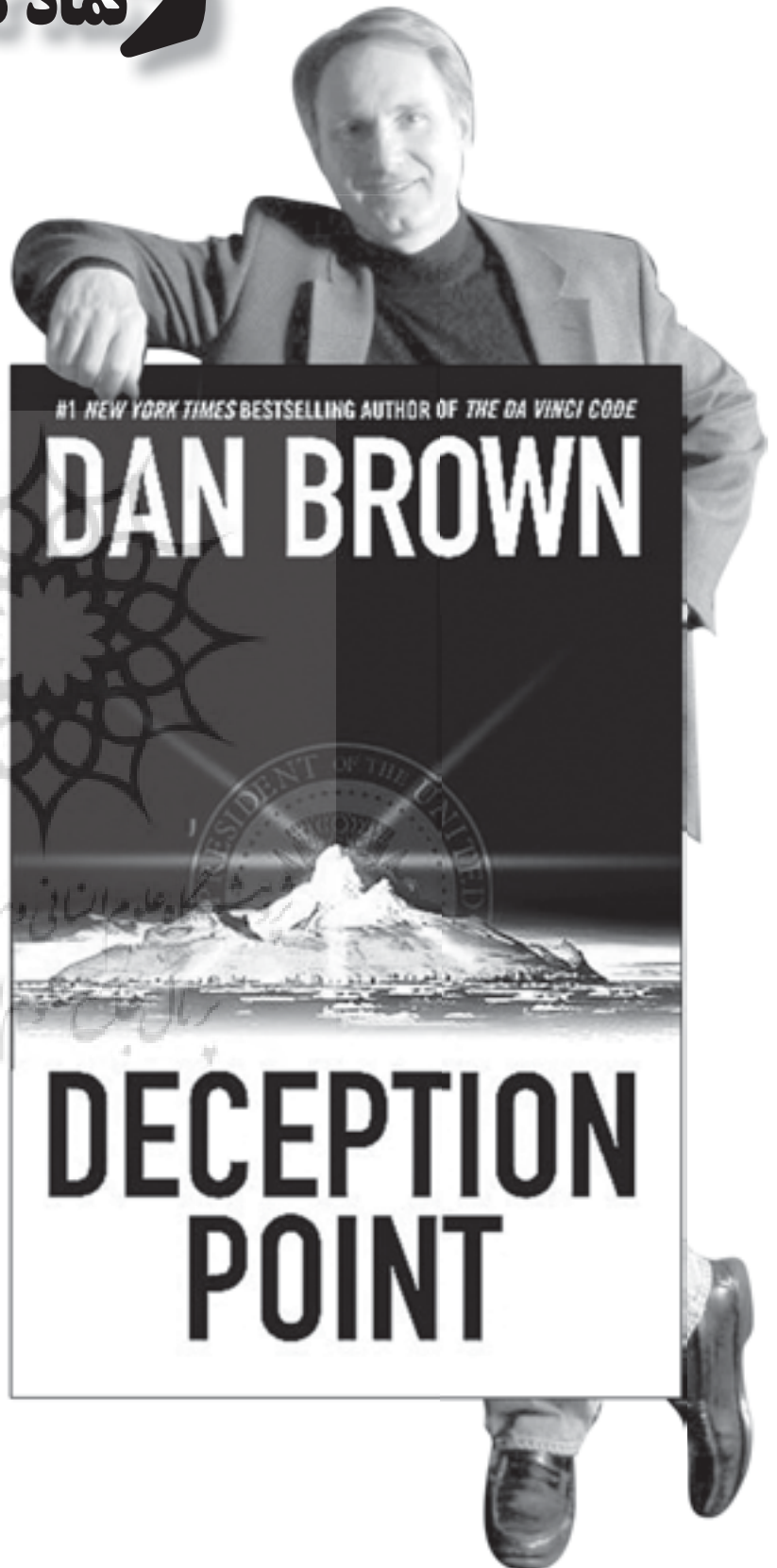
نماد گمشده

آخرین اثر دن براون با نام «نماد گمشده»، از پر فروش‌ترین کتاب‌های اوایل سال ۲۰۱۰ بود، به عبارتی دن براون رگ خواب خواننده‌ها را دارد و خوب می‌داند از چه چیزی بنویسد که فروش داستانش تضمین شود، نماد گمشده در نخستین روز عرضه، رکورد سریع‌ترین فروش کتاب بزرگسالان را از آن خود کرد. این کتاب در جدول پر فروش‌های نیویورک تایمز، از زمان عرضه به مدت شش هفته در صدر قرار داشت و پس از آن نیز، همواره رتبه‌های بالای این جدول را به خود اختصاص داده است.

سه گانه‌های دن براون همه‌گی با قتل یک مرد شروع می‌شود که در همه آن‌ها نیز پی‌گیری راز قتل‌ها خود به کشف رازهای جدید منجر می‌شود. درست مثل یک بازی چند مرحله‌ای که حل کردن یک معما و موفقیت در یک مرحله، ما را به مرحله بعدی راهنمایی می‌کند.

یک معمار گمشده

نماد گمشده هم مثل رمز داوینچی، یک معمای کلی دارد که باید حل شود. دن براون در آخرین اثر خود سعی در به چالش کشیدن متافیزیک دارد. «چه اتفاقی می‌افتد اگر انسان به اسرار خلقت دست می‌یافت؟» سوال خوبی است، اما براون نهایتاً جوابی برای آن ارائه نمی‌دهد. شاید چون در کل جواب قانع کننده‌ای وجود ندارد. اما وقتی نویسنده صریحاً در داستان شخصی را معرفی می‌کند، که با دانش خود قادر به کشف حقایق پس از مرگ است، این انتظار در خواننده به وجود می‌آید که او نیز با مطالعه کتاب به قسمتی از این علم دست پیدا خواهد کرد. اما نویسنده به جای برآورده کردن این انتظار، خواننده‌گان را در دنیای پیچیده رمزا و مکان‌های تاریخی و فراماسون‌ها تنها می‌گذارد. پیرنگ داستان طوری است که تا به آخر خواننده را با خود می‌کشد. اما مشکل عمده این کتاب از آن جا سرشده می‌گیرد که دن براون حقایق را به شکل کلی مطرح می‌کند و بعد هم سر نخ‌های کوچکی را که در جای جای داستان قرار داده به هم گره می‌زند. این درگیری تا آخرین فصل کتاب و حتی زمانی که گره اصلی داستان گشوده می‌شود با خواننده است چرا

مخفی و ... است
معنویت، ادیان، سیاست، فرقه‌های
گونگون در زمینه‌ی مذهب، انسان،
تازه برای نگاه کردن به باورهای
جدید، رمزگشایی نمادهای و زوایای
کتاب‌های براون مملو از اطلاعات
نماد گمشده نیز همچون دیگر

راهب متحجر رمز داوینچی می‌شود. حتی رئیس پلیس فرانسه نیز با «اینو ساتو» رییس اداره امنیت سیا عوض می‌شود.

کانرد علاوه بر این، شیوه نگارش براون را به شدت نقد کرده و آن را به «نوشابه‌ای بدون گاز» تشبیه می‌کند! اما او نیز معتقد است هر چند که براون در نوشتن ضعیف عمل می‌کند، اما قدرت فوق‌العاده‌ای در پول درآوردن دارد. به عقیده او براون جزء افرادیست که سیم را به زر تبدیل می‌کند.

«ماتورین دوود» منتقد نیویورک تایمز نماد گمشده را «تلاشی بی‌ثمر برای خود شیرینی نزد فراماسون‌ها» می‌داند. وی همانند اکثر منتقدان بر این عقیده است که براون تمام تلاش خود را کرده تا فراماسون‌ها را فرقه‌ای شریف جلوه دهد.

«دوود» معتقد است که براون یا از حقیقت جنایات و انحرافات فکری فراماسون‌ها بی‌خبر است و یا این که خود نیز یکی از وابسته‌گان آن‌هاست، چرا که از نظر دوود و با توجه به اسناد تاریخی فراماسون‌ها به هیچ وجه، تحمل فاش شدن سرار فرقه خود و پیشینیان‌شان را ندارند و به شدت با این قضیه برخورد می‌کنند.

البته براون مخالف سر سخت کاتالیک‌ها و از منتقدان بزرگ واتیکان است. او در رمز داوینچی به خواننده القا می‌کند که کلیسای کاتولیک نقش زنان را در مسیحیت نادیده گرفته است. اما در مورد ارتباط با فراماسون‌ها هیچ کس غیر از خود براون نمی‌تواند اظهار نظر قطعی بکند.

«برایان هندورک» از National Geographic News بر این باور است که همان‌طور که براون در رمز داوینچی از «اوپس دئی» جهت تضعیف مسیحیت استفاده کرد، این بار در نماد گمشده با بهره‌گیری از همان تکنیک‌ها جهت تحکیم فراماسون‌ها قدم برداشته است.

اما هیچ کدام از این نقدها نتوانستند از محبوبیت جدیدترین قسمت از سه گانه دن براون کم کنند. خواننده‌گان آثار براون در همه جای دنیا از خواندن این کتاب لذت خواهند برد، مخصوصاً اگر اطلاعات کمی در ارتباط با فرقه فراماسون‌ها و پیشینه تاریخی مکان‌ها و اتفاقات مذهبی داشته باشند. چرا که براون در رمان‌هایش یک دور کامل تاریخ غرب را مرور می‌کند.

و فراماسون‌ها در نماد گمشده) از ویژه‌گی‌های تکراری آثار اخیر براون محسوب می‌شوند. از نظر ارزش ادبی نیز، منتقدان جایگاه خاصی برای آثار براون قایل نمی‌شوند. جملات اکثراً کلیشه‌ای هستند و ساختاری شکسته دارند. اما چنان چه با یک اثر بدیع و گیرا رو به رو باشید، تمامی این اشکالات قابل چشم پوشی است. اثری همچون رمز داوینچی، تاریخ و مسیحیت را رمز شناسی کرده و دست روی باورهای دینی می‌گذارد. جالب‌ترین نکته درباره رمز داوینچی این است که تاریخ نگاران دچار شک و تردید شده‌اند، روشنفکران آن را انفجار می‌دانند و کلیسا خود را به آب و آتش می‌زند تا آن را نفی کند. شاید هیچ اثر دیگری نمی‌توانست این سه گروه را به این شکل به هم نزدیک کند. اما نماد گمشده، بیشتر شبیه یک خطابه است که با وجود داشتن جاذبه‌های زیاد، نمی‌تواند وارد محدوده شاهکارهای ادبی شود و سعی براون در استفاده از کلک‌های قدیمی جذب مخاطب اوضاع را بدتر می‌کند.

براون در سال ۱۹۹۳ میلادی به انگلستان بازگشت و به شغل معلمی مشغول شد. زنده‌گی به عنوان یک معلم سهم بسزایی در پیشرفت او در عرصه‌ی نویسندگی داشت، به طوری که در آثارش نیز رد پای این شغل به چشم می‌خورد. او همانند یک معلم قدم به قدم خواننده را با اتفاقات پیرامون داستان آشنا کرده و پیشینه تاریخی و گاه علمی هر کدام را به تفصیل توضیح می‌دهد. اما این شیوه همواره کاربرد ندارد، چرا که یکی از نقاط ضعف دن براون که اتفاقاً در نماد گمشده بیشتر نمود پیدا می‌کند، این طول و تفصیل بیش از حد است. طولانی شدن بعضی از دیالوگ‌ها، فلاش بک‌های متعدد و جزئیاتی که به خاطر سپردن همه آن‌ها دشوار است، باعث می‌شود تا خواننده با نگاهی اجمالی و گاهی رج زدن از خواندن قسمت‌هایی از کتاب صرف نظر کند.

منتقدان مخالف براون

براون هر قدر هم که بین مردم و جامعه‌ی کتاب خوان محبوب باشد، جایگاه مناسبی بین منتقدان ندارد و همواره از نظر سطح نگارش و ادبیات مورد انتقاد قرار می‌گیرد. «پیتر کانرد»، منتقد «کاردین» این کتاب را «نسخه ادبی کولاکولا» می‌داند! او نیز به کار برد مجدد تکنیک‌های رمز داوینچی در این کتاب معترض است. از دید وی این کتاب کپی برداری ضعیفی از رمز داوینچی است و حتی شخصیت‌ها نیز همان شخصیت‌های رمز داوینچی هستند، با این تفاوت که نام‌هایشان فرق دارد. «زاک سونیر» رئیس موزه لوور تبدیل شده به «پیتر سالمون» آخرین بازمانده ذکور خانواده تروتمند و تأثیرگذار سالمون، یک فراماسون تأثیرگذار و مدیر بنیاد اسمیت سونیان؛ فردی که به حقانیت خرد کهن اعتقادی راسخ داشته و نگهبان کلید دستیابی به آن است. «سوفی نوو» نوه سونیر نیز جای خود را «به‌ترین سالمون» خواهر پیتر سالمون و یکی از متخصصان تراز اول علوم نوتیک می‌دهد. «ملک» شخصیت منفی داستان که در پی تصاحب خرد کهن بوده، نیز جایگزین «سیلاس»

که نویسنده خواننده‌گان را با انبوهی از ابهامات و سوالات بی‌پاسخ رها می‌کند.

از ویژه‌گی‌های دیگر سه گانه دن براون این است که نویسنده در کتاب، خواننده را با تعداد زیادی از ابنیه و آثار تاریخی و هنری و مذهبی و همچنین پیشینه‌ی آن‌ها و پدید آورنده‌گان‌شان آشنا می‌کند، از این روست که خیلی‌ها این آثار را همچون توری مجازی به مناطق تاریخی و هنری می‌دانند.

مکان های تاریخی در آثار براون

در نماد گمشده، دن براون به جای واتیکان، رم، پاریس و لوور به سراغ میهن خودش، یعنی آمریکا و شهر واشنگتن رفته است. بخش اعظمی از ماجرای داستان در ساختمان کپیتول (ساختمان کنگره) اتفاق می‌افتد. و در حین داستان، با پیشینه‌ی این بنا و آثار هنری و تاریخی داخل آن آشنا می‌شویم، نماد گمشده نیز همچون دیگر کتاب‌های براون مملو از اطلاعات جدید، رمزگشایی نمادهای و زوایای تازه برای نگاه کردن به باورهای گوناگون در زمینه‌ی مذهب، انسان، معنویت، ادیان، سیاست، فرقه‌های مخفی و ... است، و در بستری معماگونه و در قالب ماجرای جنایی روایت می‌شود. این بار نیز فرقه فراماسون‌ها و کشفیات «کاترین سالمون» در حوزه علوم نوتیک دستمایه اصلی معماها و رموز کتاب را هستند. شخصیت‌ها در تلاشند تا به دانش رموز نیکان بشریت دست یابند و برای دست‌یابی به این هدف باید رمزهای هرم ماسونری را تفسیر کنند. بنا به اسناد و متون تاریخی، این دانش چنان قدرتی به انسان می‌دهد که هم ردیف خدایان قرار خواهد گرفت. دستیابی به این دانش عواقبی نظیر بر هم زدن امنیت ایالات متحده و بی اعتباری سران آن را به دنبال خواهد داشت. دن براون یک راوی قدرتمند است که همواره سوژه‌های جالبی برای کتاب‌هایش در نظر می‌گیرد. اما براون در نماد گمشده، به جای بهره‌گیری از شیوه‌ای جدید و متفاوت برای بستر سازی مناسب اتفاقات رمانش، از همان ابزار رمز داوینچی استفاده می‌کند و این عدم خلاقیت، واکنش‌های منفی زیادی را برایش به همراه آورده است.

جالب‌ترین نکته درباره داستان "رمز داوینچی" این است که تاریخ نگاران دچار شک و تردید شده‌اند، روشنفکران آن را انفجار می‌دانند و کلیسا خود را به آب و آتش می‌زند تا آن را نفی کند. شاید هیچ اثر دیگری نمی‌توانست این سه گروه را به این شکل به هم نزدیک کند

مکان‌های معروف و تاریخی (موزه لوور / ساختمان کپیتول) همچنان نقش مهمی را در داستان دارند. علاوه بر آن، فاش ساختن اسرار جوامع رموز و ناشناخته (گروه اوپس دئی در داوینچی

شماره ۷۰
فروردین ۸۹